

gassa per tot l'Oest de les terres d'oïl, des de Normandia i del Havre, passant pel Maine fins a Saintonge, i en acostar-se a la frontera de les llengües hi ha encara alguns parlars cap al Berry que enllacen fins a l'àrea francoprovençal que ja he citat. En alguns punts hi ha accs. una mica diferents, que no deixen d'acostar-se un poc, sigui al sentit del cat. *escarbotar*, sigui al de l'oc. 'fourgonner' sense coincidir-hi: Blois *ècharboter* «émonder les jeunes pousses», Poitou *escharbotter* «enlever les écailles d'un poisson», en diversos llocs «enchevêtrer».

Jo no sé veure d'aquest grup gallo-romànic altra explicació natural que un encreuament de *charbonner* o altre derivat de CARBONEM⁶ amb *bouter les tisons*, amb aqueix verb *bouter* que va assolir un desenvolupament tan enorme més enllà dels Pirineus que en els Ss. xv-xvi amenaça amb fer innecessaris i bandejar els verbs *mettre* i *pousser*, i que ja en oc. ant. *botar* és «pousser, heurter» i «mettre, placer». Una bona comprovació d'aquesta idea es pot veure en la variant occitana *escarbüta* amb ü (Bearn, etc.), que és deguda a *buter* coneguda variant francesa de *bouter*. Ara bé, ja hem constatat que *escar(a)butar*, amb *u*, és la forma d'un altre país tan conservador com Mallorca!

Quedem convençuts, doncs, que en la creació del nostre *escarbotar* ha d'haver actuat l'empenta d'aquesta creació verbal, tan polent més enllà dels Pirineus, segurament des de molt abans d'aqueix segle xv de Rabelais. El nostre, en canvi, no es documenta fins a les albes del S. xix. Però si els significats d'un altre no són massa llunyans, i de vegades s'acosten encara més, tanmateix hi ha una considerable separació de sentit. Es repeteix, en mesures comparables, el que ja hem vist amb el tipus *escarbar* castellà-portuguès-mossàrab.⁷ La impressió és que en el nostre *escarbotar* es combinaren tots dos, superposant-se l'un a l'altre, puix que tant aquell com aquest es documenten des de bastant abans que el nostre. I que de la superposició sorgí un contingut semàntic més o menys nou.

DERIV.: *Escarbotell*. *Escarbotit*: sembla haver-hi un encontre de *eixoribit* amb *escarbotat* (car el pollet per eixir de l'ou ha de picar-lo, *escarbotar-lo*). *Escarbonyar*, *escarbunya*, veg. supra.

¹ La intercalació de la *-a-* sembla ser general a l'illa, i sentida com a part important i constant del mot. Tant Aguiló com Moll (AORBB III, 63) insisteixen que la forma sense la *a* és «de Catalunya» o «continental». Essent tan freqüents tals addicions anapàctiques en el parlar popular i en formes locals, sembla que exageren en encapçalat l'article amb les dues variants, com equiparant-les en el nivell literari. — ² Altres candidats possibles a tal contaminació foren *escapçar* d'una banda i *esbrotar* (de *brot* i fr. *brouter*), d'on prov. *esbrouà* «ébourgeonner, endommager» (TdF). — ³ Això recorda tant el mall. *carbot* que ens duu a concloure que també aquest ha de sortir d'un antic *escarbot* derivat de *escarbotar*, per molt que després hagi estat incorporat a viva força en la família de *carbó*: sigui deixalla d'un ús arcaic del nostre *escarbotar* amb

significat a l'occitana, o vella romanalla occitana dels repobladors nòrdics del S. XIII. — ⁴ Que amb tot això vagi el mot *grabatà* que recull Gras en el Forés «gratter, éplucher, examiner comme grain à grain», per més que no sigui evident pel sentit, no fóra semànticament improbable, i fins fonèticament es podria augmentar; però, entre una cosa i altra, esdevé problemàtic. — ⁵ Sainéan s'expressa amb més reserva o ambigüitat en *Sources Indig.* I, 115-6, i *La Langue de Rabelais* II, 175. Diu que en el sentit de 'tisonner' és viu a Turena, i en el de 'fouiller dans les ordures' en el Berry. — ⁶ El tipus *charbonner* l'assenyala per a 'tisonner' el FEW II, 357b (f) a cinc parlars disseminats per Normandia, Valònia i Lorena, *charbolli* id. prop de Lió. Altrement veg. altres matisos del mateix tipus en els paràgrafs precedents. Al costat del radical *charb-* hi ha *écharbouiller* «enchevêtrer» amb *ex-*; i si en *écharbotter* suposem que el derivat verbal de CARBONEM s'ha encreuat amb *bouter*, el tipus *écharbouiller*, que ocupa tota la columna *a* d'aquesta pàgina ha de ser encreuat amb un altre verb, probablement *brouiller*. — ⁷ Cf. DCEC, ampliat en el DECH II, 679-680.

Escarcaix, *-aixada*, V. *gargall Escarcall*, *escarcalla-da*, V. DCEC (CARCAJADA) *Escarcanyar-se*, V. *acarcanyar-se* (CARCANY) *Escarassar*, V. *gargall*

ESCARCATAR val., probablement d'un mot àrab *qáraqat* 'tallar, retallar', solament comprovat en varietats àrabiqües modernes. □ 1.ª doc.: 1694.

Carles Ros (1764) registra *escarcataador* «descarnador» i per a *escarcatar* remet als seus *Verbos*; el segueix Sanelo (72v., 149) amb l'un i l'altre, que defineix «descarnar»; Lamarca porta *descarcatar* amb igual definició; Escrig, 1851, tots dos i precisant més «quitar parte de una cosa o desmoronar-la». Els exs. següents ens el mostren amb els sentits d'«escatar, escrostonar» i «erosionar»: «el pedestal de hon asenta sent Thomàs de Vilanova se ha de *escarcatar* al arredor y llevar tot lo alcheps y morter», doc. de Val., 1694 (*An. del C. Cu. Val.* VIII, 217); «un aqüeducte --- passava el riu a nivell; mes la corrent va *escarcatant* el llit i arrencant, a poc a poc, l'obra de fàbrica», N. Primitiu Gómez, ib., p. 178. A l'Albufera vaig anotar «a voltes el corrent de l'aigua *deskarkáta* el fang i s'arranca una flota de canyar» ('massa de canyes flotants, que després es fixa al mig de l'Albufera') (Palmar, 1962).

Giner i March (1955) afegeix frases usuales. *Escarcatar un os* 'arrancar-li la carn adherida' (p. ex. el qui menja), *m'han posat en l'arròs un os escarcatat* 'sense gens de carn'; abans de posar-la a l'olla, o si es cou massa, la *carn s'ha escarcatat*; un forat, un canó de l'aigua, si s'embussa cal *escarcatar-lo* (p. ex., el del comú: 'llevar-li les brutícies adherides'); «fes un forat en esta post: *escarcata'l bé* 'deixa'l fi per dins'. Carles Salvador certificava que aquesta és acc. de les més vives, i en general les de fusteria, com en els galzes, forats, ra-